

*Η Α΄ περίοδος
της διαμάχης*

κονίζεται. Τόνιζαν επίσης την παιδαγωγική και διδακτική αξία των εικόνων. Είναι ενδεικτικό ότι οι εικόνες χαρακτηρίστηκαν ως «βίβλοι* των γραμμάτων».

Η πρώτη περίοδος αυτής της διαμάχης κράτησε εξήντα περίπου χρόνια και στη διάρκειά της πολλοί πιστοί διώχθηκαν, εξορίστηκαν, βασανίστηκαν, ή έχασαν ακόμα και τη ζωή τους στην προσπάθειά τους να υπερασπιστούν τις εικόνες και την Ορθοδοξία. Αμέτρητες φορητές εικόνες, τοιχογραφίες και ψηφιδωτά καταστράφηκαν. Πέρα από την πολιτιστική καταστροφή, απειλούνταν η ενότητα της Εκκλησίας και η ίδια η αλήθεια της πίστης.

*Η Ζ΄ Οικουμενική
Σύνοδος*

Η Εκκλησία για να αντιμετωπίσει το ζήτημα, σύμφωνα με την παράδοση και τη διδασκαλία της, συγκάλεσε το 787 μ.Χ. στη Νίκαια την Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδο.

- ◆ Οι Πατέρες που συμμετείχαν στη Σύνοδο καταδίκασαν την Εικονομαχία και υπενθύμισαν σε όλους τους χριστιανούς πως, όταν προσκυνούμε μια εικόνα, προσκυνούμε και τιμούμε το εικονιζόμενο πρόσωπο.
- ◆ Όπως διακήρυξαν, το πρόσωπο του Χριστού μπορούμε να το εικονίζουμε, αφού ήταν τέλειος Θεός και τέλειος άνθρωπος.
- ◆ Σύμφωνα επίσης με τις αποφάσεις της Συνόδου, οι εικόνες είναι ισότιμες με «το Ευαγγέλιο, τον τύπο του Σταυρού και τα άγια Λείψανα των μαρτύρων».

*Η Β΄ περίοδος
της διαμάχης*

Παρόλο όμως που η Εκκλησία είχε εκφράσει ξεκάθαρα το ορθόδοξο δόγμα, μια δεύτερη περίοδος Εικονομαχίας περίμενε τους χριστιανούς, η οποία διήρκεσε άλλα τριάντα χρόνια. Οι φλόγες της διαμάχης έσβησαν για πάντα το 843 μ.Χ. Τότε, την πρώτη Κυριακή της Μεγάλης Σαρακοστής, γιορτάστηκε επίσημα η οριστική αναστήλωση των εικόνων. Από τότε, η Κυριακή αυτή ονομάζεται Κυριακή της Ορθοδοξίας και εορτάζεται η νίκη και ο θρίαμβος της Ορθοδοξίας εναντίον όλων των αιρέσεων που την απειλούσαν, με αποκορύφωμα την Εικονομαχία. Μέχρι και σήμερα η Κυριακή της Ορθοδοξίας γιορτάζεται με ιδιαίτερη λαμπρότητα.

*Ο θρίαμβος
της Ορθοδοξίας***ΠΑΡΑΘΕΜΑ**

«Ἡ γὰρ τῆς εἰκόνης τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει».

«Ἡ τιμὴ τῆς εἰκόνας ἀναφέρεται στο πρωτότυπο».

Μέγας Βασίλειος, Περὶ Ἁγίου Πνεύματος

«Ἡ βυζαντινὴ ζωγραφικὴ ἔχει καθολικὴ καὶ ἀνθρώπινη σημασία. Γι' αὐτό, ἀντὶ νὰ παλιώσει με τὸν καιρὸ καὶ νὰ χάσει τὴν σημασία της, τουναντίον, ολοένα καὶ γίνεται πιο νέα καὶ πιο νέα. Ἡ βυζαντινὴ τέχνη εἶναι αἰώνια, ὅπως τὸ Ευαγγέλιο, ἀπ' ὅπου ἐπήγασε».

Φώτης Κόντογλου, Ἡ Πονεμένη Ρωμοσύνη, ἐκδ. Ἀστήρ,

Ἀθήνα 1989, σ.115

* βίβλοι: βιβλία

Ερωτήσεις – Ασκήσεις

1. Να χαρακτηρίσετε με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) τις προτάσεις που ακολουθούν:

- α) Η αίρεση των Εικονομάχων αποδοκιμάστηκε από τη Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδο.
- β) Η προσκύνηση των εικόνων συνδέεται με την αυθεντική παράδοση της Εκκλησίας
- γ) Το πρόσωπο του Χριστού δεν μπορούμε να το εικονίζουμε
- δ) Το 843 μ.Χ. ξεκίνησε η Γ΄ περίοδος της Εικονομαχίας
- ε) Η Εκκλησία πλήρωσε ένα βαρύ τίμημα κατά την περίοδο της Εικονομαχίας, αλλά βγήκε νικήτρια για μια ακόμα φορά

2. Για ορισμένους ανθρώπους σήμερα, η σημασία των εικόνων εστιάζεται στην καλλιτεχνική τους αξία και όχι στο θεολογικό τους μήνυμα. Γράψτε ένα σύντομο κείμενο, στο οποίο θα αναπτύσσετε επιχειρήματα προκειμένου να υποστηρίξετε τη θεολογική σημασία των εικόνων.

3. «Δεν υπάρχουν αξεπέραστα εμπόδια στο δρόμο που οδηγεί στη σωτηρία, αλλά μόνο σκαλοπάτια που ανεβάζουν τον άνθρωπο και τον οδηγούν πιο κοντά στο Θεό». Συζητήστε την παραπάνω πρόταση του κειμένου του μαθήματος στην τάξη. Μπορείτε να βρείτε παραδείγματα από την καθημερινή σας ζωή, όπου μία δοκιμασία σας έκανε δυνατότερους;

4. Αφού χωριστείτε σε ομάδες μπορείτε να επισκεφθείτε ένα ναό της ενορίας σας και στη συνέχεια να συγκεντρώσετε υλικό για τα τέσσερα είδη της χριστιανικής αγιογραφίας: α) τις φορητές εικόνες, β) τις τοιχογραφίες, γ) τα μωσαϊκά ή ψηφιδωτά και δ) τις μικρογραφίες (διακοσμητικές συνθέσεις, παραστάσεις σε χειρόγραφα) κ.ά. Παρουσιάστε τα αποτελέσματα των εργασιών σας στην τάξη.

Εικ. 31^η: Η αναστήλωση των εικόνων. Φορητή εικόνα, μέσα 16ου αι.μ.Χ., Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα.

21. Το Σύμβολο της Πίστεως: Βασικές αλήθειες με λίγα λόγια

- Το Σύμβολο της Πίστεως εκφράζει περιληπτικά την αυθεντική πίστη των χριστιανών
- Τα 12 άρθρα του συνοψίζουν τη δογματική διδασκαλία της Εκκλησίας

*Η σύνταξη
του Συμβόλου
της Πίστεως*

*Το περιεχόμενο
του Συμβόλου
της Πίστεως*

*Με το «Πιστεύω»
διακηρύσσουμε την
ορθόδοξη πίστη μας*

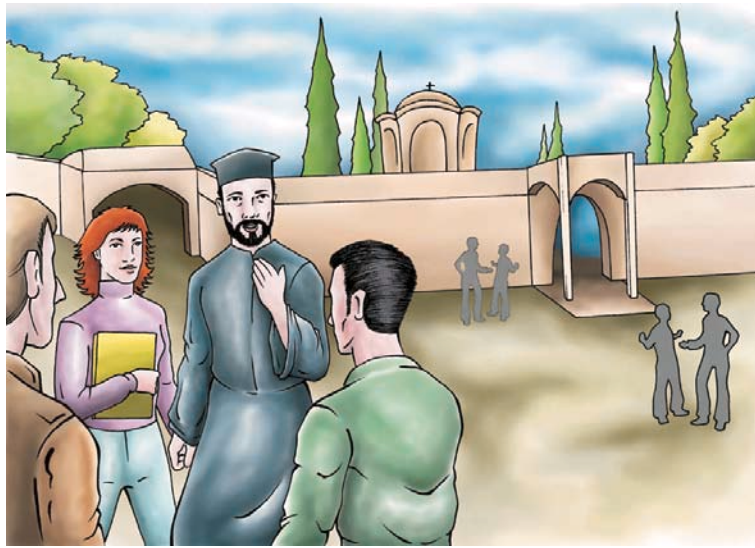
Η κυριακάτικη Λειτουργία μόλις είχε τελειώσει και αφού ακούσαμε το «Δι' εὐχῶν» τρέξαμε να πάρουμε αντίδωρο από το χέρι του ιερέα. Ήμασταν χαρούμενοι, που στη Θεία Λειτουργία εκφωνήσαμε το «Πιστεύω». Όταν ο παπα-Γρηγόρης, που είχε κερδίσει την αγάπη και το σεβασμό όλων των παιδιών, βγήκε στο προαύλιο της Εκκλησίας, μας επαίνεσε και μας μίλησε για τη σημασία του «Πιστεύω». Λέγεται έτσι, μας είπε, επειδή αρχίζει με τη λέξη πιστεύω. Πρόκειται για το Σύμβολο της Πίστεως, το οποίο εκφράζει με περιληπτικό τρόπο την αλήθεια και την αυθεντική πίστη της Εκκλησίας.

Το Σύμβολο της Πίστεως διατυπώθηκε από τις δύο πρώτες Οικουμενικές Συνόδους της Εκκλησίας μας και από τότε αποτελεί σημείο αναφοράς για τους χριστιανούς. Αποτελείται από δώδεκα άρθρα, από τα οποία τα επτά πρώτα συντάχθηκαν από την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο, που έγινε το 325 μ.Χ. στη Νίκαια της Βιθυνίας. Τα πέντε τελευταία άρθρα του συντάχθηκαν στην Κωνσταντινούπολη το 381 μ.Χ. από τη Β΄ Οικουμενική Σύνοδο και από τότε εκφωνούνται πάντοτε στη Θεία Λειτουργία, σε άλλα μυστήρια και ακολουθίες της Εκκλησίας.

Με απλό και σύντομο τρόπο ο παπα-Γρηγόρης μάς υπενθύμισε το περιεχόμενο του Συμβόλου της Πίστεως.

1. Πιστεύουμε σ' ένα Θεό, Πατέρα.
2. Πιστεύουμε και στον Υιό του Θεού, το Χριστό, που γεννήθηκε από τον Πατέρα, δεν δημιουργήθηκε, είναι φως από φως, Θεός αληθινός, ομοούσιος με τον Πατέρα.
3. Τον γέννησε ως άνθρωπο η Μαρία με το Άγιο Πνεύμα.
4. Σταυρώθηκε και τάφηκε στα χρόνια του Πιλάτου.
5. Αλλά αναστήθηκε την τρίτη ημέρα σύμφωνα με τις Γραφές.
6. Στη συνέχεια αναλήφθηκε.
7. Θα ξανάρθει όμως για να μας κρίνει στη Δευτέρα Παρουσία του.
8. Πιστεύουμε και στο Άγιο Πνεύμα, ως Θεό αληθινό, που εκπορεύεται από τον Πατέρα και μίλησε μέσα από τους Προφήτες.
9. Πιστεύουμε στη Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία.
10. Ομολογούμε ένα βάπτισμα για τη συγχώρεση των αμαρτιών μας.
11. Προσδοκούμε ανάσταση των νεκρών.
12. Επίσης, ελπίζουμε στην αιώνια ζωή.

Το σύνολο των άρθρων αυτών συνοψίζει τα δόγματα της Εκκλησίας. Γι' αυτό, όταν εκφωνούμε το «Πιστεύω», διακηρύσσουμε τη σταθερή μας πίστη στον Τριαδικό Θεό και την προσήλωσή μας στις βασικές αλήθειες του χριστιανισμού.

Στο προαύλιο της Εκκλησίας

ΠΑΡΑΘΕΜΑ

Το Σύμβολο της Πίστεως

Πιστεύω εις ένα Θεόν, Πατέρα, παντοκράτορα, ποιητήν ούρανοῦ καί γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καί ἀοράτων. Καί εις ένα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ, τόν μονογενῆ, τόν ἐκ τοῦ Πατρός γεννηθέντα πρό πάντων τῶν αἰώνων. Φῶς ἐκ φωτός, Θεόν ἀληθινόν, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

Τόν δι' ἡμᾶς τούς ἀνθρώπους καί διὰ τήν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καί σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καί Μαρίας τῆς Παρθένου καί ἐνανθρωπήσαντα. Σταυρωθέντα τε ὑπέρ ἡμῶν ἐπί Ποντίου Πιλάτου, καί παθόντα καί ταφέντα.

Καί ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τάς Γραφάς.

Καί ἀνελθόντα εις τούς οὐρανοὺς καί καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός.

Καί πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καί νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

Καί εις τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, τό κύριον, τό ζωοποιόν, τό ἐκ τοῦ Πατρός ἐκπορευόμενον, τό σύν Πατρὶ καί Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καί συνδοξαζόμενον, τό λαλήσαν διά τῶν Προφητῶν.

Εἰς μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καί ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἐν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.

Καί ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Ἀμήν.

Ερωτήσεις – Ασκήσεις

1. Ακροστιχίδα του «Πιστεύω»

- α. _____ (όταν ήταν ηγεμόνας της Ιουδαίας σταυρώθηκε ο Χριστός)
 β. _____ (λέγεται και έτσι ο παπός)
 γ. _____ (οι δύο πρώτες διατύπωσαν το Σύμβολο της Πίστεως)
 δ. _____ (δεν υπάρχουν τρεις Θεοί αλλά Ένας και .....)
 ε. _____ (ονομάζεται Αγία, Αποστολική και Καθολική)
 στ. _____ (ο Χριστός είναι ..... του Θεού)
 ζ. _____ (ο Χριστός είναι το Α και το ...)

2. Προσπαθήστε να χωρίσετε και τα 12 άρθρα του Συμβόλου της Πίστεως και να σημειώσετε που αναφέρονται.

άρθρο 1 :   στο Θεό Πατέρα

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

3. Αφού μελετήσετε το «Πιστεύω» συγκεντρώστε και γράψτε ό,τι μας διδάσκει για το Χριστό, τον Υιό του Θεού. Ποια στοιχεία μάς δίνει για την επίγεια ζωή του;

4. Γράψτε από δύο προτάσεις σχετικές με:

- α) Το Σύμβολο της Πίστεως
 β) Την Ανάσταση του Χριστού
 γ) Τα μυστήρια της Εκκλησίας

Εικ. 32^η: Η Αγία Τριάς, 15ος αι.μ.Χ., Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα.